

Julhälsning från Stadsmiljöföreningen AFSL

För drygt två år sedan bildades Stadsmiljöföreningen AFSL, Aktionsgrupper För Samhällsbyggnad i Lunds kommun. Föreningen arbetar för god och hållbar samhällsbyggnad i kommunen och värnar också det kulturarv, som betyder mycket för Lund och dess identitet. Stadsmiljöföreningen AFSL är en politiskt oberoende ideell förening, öppen för alla.

AFSLs första stora engagemang var kv Galten vid Märtenstorget. Föreningen bevakar fortsatt förslagen till detaljplan för kv Häradshövdingen, Västerbro, Söderport, Klostergården och nu senast de föreslagna förändringarna av kv Färgaren, fd Åhlén-huset vid Stora Södergatan.

Föreningen har under året upprättat *Tolv punkter för hållbart byggande i Lunds stadskärna*. I augusti inbjöd AFSL lundaborna till en offentlig debatt inför valet 2022 om *Hur vill vi bygga detta vårt Lund?* under medverkan av representanter för Lunds politiska partier.

Lunds kommun arbetar med en översiktsplan, som ska vara styrande för den fysiska planeringen. En av AFSLs arbetsgrupper har som ett led i en tidig dialog gjort flera inspel till Stadsbyggnadskontorets pågående arbete inför nästa års *samråd* och *granskning*.

AFSL har under året i samarbete med Lunds stadsbibliotek anordnat en serie offentliga arkitektursamtal på temat *Hur bygger vi vårt Lund?* 1) Lunds byggda framtid, exempel kv Galten och kv Häradshövdingen. 2) Stadens DNA med exemplen Lund och Varberg, 3) Lunds nya översiktsplan, 4) Behovet av stadsantikvarie i vår byggda miljö. Nästa program blir *onsdagen den 25 januari 2023 kl 18* och handlar om Lunds Arkitekturpolicy.

Läs mer på föreningens hemsida: <https://afsl.se>

Kontaktadress: info@afsl.se

Lund i december 2022

Styrelsen

Medlemsbrev

PÅ GÅNG – LUNDS ARKITEKTURPOLICY!

Stadsbiblioteket onsdagen 25 januari 2023 kl 18.00

I serien ”Hur bygger vi detta Lund” tar Stadsmiljöföreningen AFSL denna gång upp frågan om hur en arkitekturpolicy kan utformas.

Här i Lund är det Stadsbyggnadskontoret som fått uppdraget att upprätta ett arkitekturprogram för kommunen. Arbetet är påbörjat – men inte avslutat – och denna kväll ges möjlighet för lundaborna att lyssna, fråga, fundera och föreslå.

En arkitekturpolicy är ett framåtsyftande och övergripande dokument om kommunens långsiktiga strategi för arkitekturen och den byggda miljön. Viktiga frågor blir då:

- Hur ska vi förstå Lunds identitet – eller identiteter?
- Hur kan vi forma byggnader som passar in i sitt sammanhang i staden?
- Hur kan vi forma byggnader för framtiden, som uttrycker samtiden och för en dialog med historien – allt på en gång?

Hur kan vi hitta verktyg för att göra vackra byggnader som berikar stadsbilden och gör lundaborna stolta över sin stad.

Representanter för Lunds kommun är inbjudna.

*

AFSL ÖVERKLAGAR ÄNNU EN DETALJPLAN.

I november beslutade byggnadsnämnden att anta en plan för området vid sjuans ändhållplats i Klostergården.

Förslaget har en orimligt hög exploatering, är ett ’Manhattan’ som någon klagande kallat det. Det lugna Klostergården ges en utmanande entré med 4 höga punkthus som sticker upp ur sexvåningskvarteren. Dessutom är det en ovärdig miljö för de boende, med två gårdar utan sol nästan hela året och med bistert mikroklimat. Ingen miljö att leka i eller över huvud taget vistas i enligt kontorets egen klimatutredning.

Men Stadsbyggnadskontoret kommenterar AFSL yttrande med: *Kvarteren Stormen och Molnet ligger i ett centralt läge och med närhet till kollektivtrafik. Höjden på bebyggelsen har studerats både utifrån stadsbild, skuggpåverkan och insyn för att undersöka eventuell påverkan på omkringliggande bebyggelse och miljöer. Avväganden har gjorts under planarbetets gång mellan allmänna och enskilda intressen varpå förslaget landat i föreslagna volymer. Förslaget bedöms ej vålla skador i existerande miljöer utan kan förhoppningsvis istället berika sin omgivning med bebyggelse av hög arkitektonisk kvalitet och bidra till tryggare och mer stadsmässiga gaturum.*

Deras bedömningar rättfärdigar inte förslaget. Påståendena fordrar att beslutet att anta planen måste överklagas. Det pågår nu.

*

HELSINGBORG BÄST I KLASSEN!

Rapport från AFSL:s diskussion ”GAMMALT/NYTT” på Stadsbiblioteket 15 nov.

Tre kortföredrag och en paneldiskussion samlade 75 personer denna tisdagskväll. Temat var Gammalt/Nytt och ville belysa stadsantikvariens roll i planeringen av vår byggda miljö. – Hur kommer antikvarisk kunskap på ett bra sätt in i planeringsprocessen?

Bitr stadsantikvarie Frida Johansson berättade om situationen i Helsingborg med två heltidsanställda stadsantikvarier placerade på kulturförvaltningen. De har nära samverkan med stadsbyggnadskontoret och uttalar sig om en mängd detaljplaner och upp emot 300 bygglov om året. Deras röst väger tungt och positionen utanför stadsbyggnadskontoret ger förutsättningar för objektivitet – deras synpunkter möts av respekt, säger Frida Johansson.

Stadsantikvarie Karl Ekberg från Ystad har en tjänst om 60% på Samhällsbyggnadsförvaltningen. Han berättar om en bred verksamhet från granskning av detaljplaner och bygglov till att vara kontaktperson i relationen med andra myndigheter, och vara verksam som pedagog och arrangör av stadsvandringar och utdelande av restaureringspris. Nu väntar också arbetet med ett nytt Kulturmiljöprogram. – Ett naturligt följd av detta är att Karl köper in en hel del antikvariska konsulter. Han reflekterar (inspirerad av Växjö) över behovet av en ”kulturmiljöstrateg” som tar en del av de uppgifter han nu utför.

Henrik Borg, f d stadsantikvarie i Lund, reflekterade över situationen i Lund som sedan länge inneburit att stadsantikvarien varit placerad vid Kulturen (Kulturhistoriska museet i Lund). Denna tjänst har inneburit arbetsuppgifter både i kommunen och på museet. Det har fungerat bra, kanske bäst på 1990-talet då stadsantikvarie Claes Wahlöö med säte på Kulturen samverkade med byggnadsantikvarien Otto Ryding på kommunen. Lund hade då alltså två aktiva ”stadsantikvarier” – precis som Helsingborg. Idag har emellertid Lund endast en 50%-tjänst som innehas av Petter Eiring, placerad på Stadsbyggnadskontoret.

I det efterföljande panelsamtalet diskuterades:

Hur självständig ska stadsantikvarien vara? Arbetar han utanför stadsbyggnadskontoret kan hans synpunkter komma in för sent i processen. Finns han på stadsbyggnadskontoret kommer han in tidigare, men sitter också i viss mån som ”gisslan” i projekt som riskerar att skada kulturvärden. Det diskuterades också om stadsantikvarien i brist på tid kan lämna ut uppdrag till antikvarie-konsulter som ibland sker i Ystad. Det är iså fall viktigt att sådana uppdrag ställs av kommunen och inte av byggherren, såsom skett i fallet med ny Universitetsbyggnad i kv Paradis i Lund, där byggherren Akademiska Hus givit uppdraget. Trots att antikvarien ska vara professionell vet vi att man i konsultbranschen måste vara lojal med sin uppdragsgivare, vilket kan påverka den antikvariska utredningens objektivitet.

Bevaringsprogram som verktyg för antikvariska bedömningar diskuterades också. Bevaringsprogram tas ofta fram av en bevarings-kommitté där stadsantikvarien har en självklar roll. Så har skett i Lund under åren 1978-83 och 1991-96. Men sedan några år har i Lund bevaringskommitté lagts ner, vilket inneburit att nödvändig uppdatering och komplettering av programmet inte sker. Istället för bevaringskommittén har Lunds kommun bildat ett ”skönhetsråd”, som dock har stadsarkitekten som ordförande och därmed inte fungerar som ett externt råd, vilket är brukligt i andra städer. Rådet har heller aldrig blivit synligt i något av de intressanta och svåra ärenden som utgjorts av de senare årens stora projekt.

Avslutningsvis kan konstateras att Helsingborg och Ystad redovisar höga ambitioner med och av sina stads-antikvarier. Lund hamnar i stryk-klass:

- Helsingborg med 147 000 invånare har 2 st fasta anställda stadsantikvarier.
- Ystad med 30 000 invånare har 1 st fast anställd stadsantikvarie på 60 %
- Lund med 125 000 invånare har 1 st fast anställd stadsantikvarie på 50 %

Slutsatsen måste vara att:

- Lunds antikvariska kompetens ska stärks med 1 tjänst om 100%
- Lunds bevaringskommitté måste återuppstå.

*

MÖTE MED KOLONIFÖRENINGEN KLOSTERTÄPPAN

Lunds kommun och Hemsö har planer på ett Nationellt centrum för idrott och hälsa (NCIF) vid Källbybadet. I området finns Koloniföreningen Klostertäppan, odlingslottsföreningarna Klostermöllan och Källbytäppan samt ett lummig uppvuxet grönstråk från Västanväg längs med järnvägen ner mot Höje å naturreservat. Området utplånas som grönområde.

Med tanke på kommunens tidigare gjorda byggnationer och kommande byggplaner för Klostergårdsområdet borde det tänkta området vara reserverat som bostadsnära grönområde. Höjeådalens naturreservat blir naggat i kanten istället för möjligheten till ett substantiellt grönområde. Varför ett nationellt centrum för idrott och folkhälsa skall förläggas just till Källbyområdet verkar märkligt. Det kommer att vara begränsat ytmässigt med få utbyggnadsmöjligheter.

Se utbyggnadsplanerna: <https://moten.lund.se/welcome-sv/namnder-styrelser/byggnadsnamnden/byggnadsnamnden-2022-03-24/agenda/bn-tjansteskrivelse-2022-03-02pdf-22040?downloadMode=open>

AFSL och Koloniföreningen Klostertäppan har beslutat utbyta information och samarbeta.

*

NYTT INSPEL FRÅN ÖP-GRUPPEN I AFSL

Efter våra tidigare skrivelser till Lunds översiktsplanerare, bl a en om tillväxten, en om klimatet och en om den goda boplatsen (med debatt på stadsbiblioteket), har vi nu (22-11-22) skickat en femte skrivelse om själva planeringen med titeln *Strukturalternativ för ÖP24*.

Strukturalternativ för ÖP24 i korthet

I all planering av vår fysiska miljö måste man ta in klimatfrågan. Vi har i tidigare skrivelser frågat oss vad kan ÖP kan göra för att bidra till att uppnå 2030-2050 års mål för klimatet, dvs hur det kan påverkas i fysiska strukturer med direktiv kopplade till dessa. Vi är övertygade om att ni genom att utveckla och visa **alternativ** och påvisa konsekvenserna av de olika alternativen kan nå en god politisk förankring i planeringsprocessen.

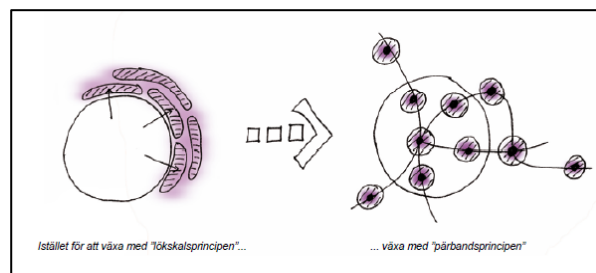
Detsamma kan sägas gälla för tillväxten. Staden Lund är på alla håll är omgiven av världens bördigaste åkermarker, och vi frågar oss om det är möjligt att ha sådana tillväxtambitioner som kommunen har: 30.000 nya bostäder till 2050.

Översiktsplaneringen handlar mycket om var dessa får plats. Ska Lund fortsätta att växa i periferien som i denna figur från ÖP2010, eller kan man finna andra alternativ t ex som pärlbanden bredvid.

Där kombineras förtätningmöjligheter i staden med lämpliga platser utanför stadskärnan, som inte är åkermark.

Kommunen säger sig vilja bygga för "Sveriges bästa livsmiljö".

Vad detta innebär ska ÖP reda ut

Till stöd i översiktsplaneringen finns redan en serie beslut i kommunfullmäktige, formulerade i ett antal styrdokument, bl a *LundaEko* och *Grönprogrammet*. *Barnkonventionen* har blivit lag också i Lund. I *Utbyggnadsplan 2030* har kommunen redan beslutat om tänkt byggande av 6.000 bostäder fram till 2030.

Vilka bör då dessa höga kvaliteter vara? Vi kunde citera: "... det är viktigt för en god livsmiljö att ha tillgång till kommunal service, att ha närhet till kollektivtrafik, att kunna röra sig tryggt och att ha gröna miljöer och gröna stråk ..." med "kontinuerliga rekreativsmöjligheter och fungerande spridningsvägar". (*Grönprogrammet*)

De boplatser vars kvaliteter ÖP ska värna om är "hemma" för vardagsliv och barns uppväxt. Trafik och sociala nät knyter dem samman med staden och kommunen.

Kommunens åtagande att vara fossilfritt till 2030 är radikalt, och det innebär att vi måste avstå från vardagsbilism. Då måste andra alternativ vara effektivare och bekvämare:

”...kollektivtrafiknära lägen tillvaratas och utvecklas”, vilket innebär att det alltid skall vara nära till busshållplats. Goda effekter är att man kan bygga för mångfald och bli möta särskilda behov, t ex enpersonshushållens villkor, med hållplatsen i ett torg, ett centrum, som kan utvecklas till en trivsamt och livlig mötesplats med ett rikt utbud som också kan tjäna som kulturgivare. Sådan förnyelse ger möjligen utrymme för förtätning, det som är en universallösning i kommunens planer och direktiv för att hantera tillväxten.

Stadsbyggnadskontorets översiktsplanerare står alltså inför frågan:

Var kan Lund bygga tiden till 2050 (och bortom)?

Till det formulerar vi alternativ vi kan se

- Undvika påbyggnad i periferin, lägga fast en yttre gräns (mot åkermarkerna)
- Söka accepterad mark utanför med förlängda lokaltrafiklinjer (förbi åkrarna)
- Satsa på de mindre tätorterna i östra delen av kommunen (till förorter?)
- Lyfta tillväxtambitioner till regional planering (söka lämpligare landskap)

Vi frågar oss t o m om man inte kan vända på perspektivet, acceptera tillväxt så långt stadskroppen rymmer, och därefter söka andra platser?

ÖP gäller inte bara staden och byarna. De är en blygsam del av kommunens hela areal. Framtidens användning av landskapet, mark och vatten, styrs av vad ÖP tillåter (eller kanske uppmuntrar), av åkrarnas försörjningskapacitet, av rekreationsmöjligheter och de natur- och kulturvärden som landskapet erbjuder liksom av de värden som ligger i vad vi ser när vi är och rör oss i landskapet. Detta som är en viktig del av vår identitet.

Planarbetet är komplext och det kräver kunskap och insikter som vi tror att inte alla politiker besitter, och vi avslutar vår skrivelse med en uppmaning till våra översiktsplanerare att utveckla pedagogiska instrument för att ge politikerna ett kunskapsunderlag som möjliggör välgrundade beslut i frågor kring ÖP:

Utbilda politikerna, de nya och de gamla.

Översiktlig planering kräver kunskap och de som tar besluten måste inte bara ha tillgång till kunniga och skickliga tjänstemän, utan även ha egen kunskap för att kunna bedöma de handlingsalternativ som läggs fram.

Visa konsekvenser, möjligheter, kvaliteter.

Eftersom de flesta handlingsalternativ/lösningar har olika typer av konsekvenser som kan ge motriktade effekter är det också viktigt att analysera konsekvenser på ett seriöst sätt.

Använd alternativ som pedagogiskt redskap för distinkt politik.

Att visa på alternativa vägval och lösningar är inte bara pedagogiskt utan också ett instrument för demokratiska beslut.